

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto III.

V Ljubljani, 1. rožnika 1907.

Št. 6.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg št. 17.

Naše stanovanje.

Zdravo, pripravno in udobno stanovanje je zlasti za meščana pol življenja. Zato je treba pač dobro preudariti ter pregledati stanovanje, preden si ga človek najame.

Predvsem mora biti stanovanje suho, zračno in solnčno. Če ima te tri lastnosti, potem je gospodinja lahko brez skrbi, da je tudi zdravo... Niti rastline ne morejo uspevati brez zraka in solnca, še manj pa ljudje. Ako postaviš rastline v klet, ti oblede, zdvijajo kvišku ter polagoma uvenejo. Prav tako usihajo, bledé in propadajo tudi ljudje, ki stanujejo v temnih, nizkih, zaduhlih beznicah, kamor skorej nikdar ne posijejo s polno močjo solnčni žarki in kjer je zatorej vzduh mokroten, zagaten in smradljiv.

Nikakor niso torej primerna stanovanja pri tleh in v ozkih ulicah, ker so taka stanovanja navadno brez solnca, brez čistega zraka in so tudi mrzla. V pritlične sobe prihaja s ceste obilo prahu, kar tudi ne pospešuje zdravja prebivalcev. Razen tega so sobe pri tleh izpostavljene pouličnemu hrupu in nemiru, tako, da nimaš ne ponoči ne podnevi pokoja v njih.

Najbolj nezdrava pa so takoimenovana kletna stanovanja, ki tiče docela ali vsaj napol v tleh. Okenca segajo prav malo nad zemljo, a dohod je po stopnicah navzdol. Take podzemeljske sobe so vedno neprijazne, temne, mrzle in vlažne. Stene takih stanovanj so često mokre od vlage in gob; zato pa se v njih obleka, obutev in dr. vse pokvari, večletni stanovalci pa bolehajo navadno za škrofulozo, kostno boleznijo, jetiko, revmatizmom ter za raznimi očesnimi in drugimi boleznimi.

Tudi stanovanja v popolnoma novih hišah lahko povzročajo slične bolezni, ako stene niso še dovolj suhe in tla ne osušena. Če greš torej v tako novo stanovanje, zahtevaj od gospodarja, da ga dá prej prav izdatno zračiti ter obenem kuriti; tako se stene preje izsuše. Prepričati pa se moraš sama, ali se to res godi ter moraš še potem, ko si že notri, skrbeti za to, da se stanovanje še nadalje suši in zrači.

Podstrešna stanovanja so sicer zračna in suha, a so pozimi jako mrzla, poleti pa vroča. — Če moraš stanovati sredi mesta in imaš zdrave noge in zdrava pljuča, je vsekakor boljše, da stanuješ visoko, kjer imaš dovolj čistega zraka in solnca ter lep razgled, kakor če prebivaš v mračnih kletnih stanovanjih in v pritličju.

Jako nezdravo je tudi stanovanje nad živalskimi hlevi, odkoder izpuhteva okužen in smradljiv zrak. V bližini živali je tudi vedno dosti muh in drugih žuželk.

Najprijetnejše je pač srednjevisoko ležeče stanovanje z velikimi, proti vzhodu obrnjenimi okni, katerih ne zasenčuje nikako zidovje ali drevje, tako da imata solnce in zrak prost vhod v sobe. Ako stoji pred hišo drevje, ki pa ne sme biti pregosto in ne previsoko, ali če teče mimo voda, imaš pač najzdravejše stanovanje.

Vendar pa ne zadošča, da je stanovanje le na oko prijazno in prostorno. Gospodinje, ki iščejo za svoje bivališča, naj tudi še natančno poizvedujejo, kdo je prebival dotlej v dotičnih sobah. Mnogo ljudi je namreč že našlo jetiko ali kako drugo bolezen v stanovanju, ki ga je malo prej okužil bolnik, za katerim se ni dosti izčistilo.

V sicer prav lepih in udobnih stanovanjih starih in tudi novih hiš najdeš čestokrat razne mrčese: bolhe, ščurke in stenice ter celo miši in podgane. Vse te živalice so hude mučiteljice redoljubne in snažnost ljubče gospodinje. Sicer se da z vztrajnostjo vso to nadlego odpraviti, vendar pa dvomim, da bi hotela iti katera gospodinja v hišo, kjer jo čaka tako neprijetno delo. Zato je treba tudi v tem oziru pozornosti.

Jako važna je v novem stanovanju pravilna razdelitev prostorov. Brezobzirno in naravnost bedasto je početje nekaterih meščank, ki si izberejo najlepšo, največjo in najprijaznejšo sobo za — sprejemnico ali sobo za tujce. — Ta sprejemna soba ima najdražje pohištvo, tu je vse novo, izbrano, lepo — prava razstava. Toda skoraj vse leto živa duša ne vidi te krasote, ker je domačim strogo prepovedano stopativ ta prostor. Le kadar pride v hišo tujec, gost, se odpro vrata do tega »svetišča«. — Za tak prostor

je pač škoda! Uporabljalj vse svoje sobe, zato jih pa imaš in jih plačuješ. Lepi prostori in lepo pohištvo je prijetno tudi domačim, ne pa samo redkim tujcem. Če pa že hočeš imeti posebno sobo za goste, si izberi v ta namen kako manjšo ali najmanjšo sobico, ki leži tudi lahko na senčni strani, nikdar pa ne najlepše. Dobre prijatelje in znance pa lahko sprejemaš v jedilnici ali celo v spalnici. Po navadnih pravilih dobrega tona se to baje, »ne spodobi,« a nič ne maraj za to! Ti ostaneš vendar le kar si, če sprejemaš goste tu ali tam. Bodi sama sebi najbližja in delaj tako, kakor je na korist tebi in tvojim! Ti plačuješ stanovanje zase, a ne za tujce; zato se otresi zastarelih predsodkov in živi zase tako kakor je zate prav in dobro!

Za spalnico ne določaj najslabše, najmanjše in mračne luknje, ki mora ostati ves dan zaprta, da je ne vidi nepoklicano človeško oko. Treba pač pomisliti, da prebije vsak človek skoraj tretjino svojega življenja v spalnici. Najbolj zdrava je za spalnico pač soba, ki leži proti vzhodu ali jugovzhodu. Tako spalnico lahko odpreš že zgodaj spomladi rano zjutraj in solnce ti izčisti zrak kakor bi ga ne mogla nobena druga stvar.

Nečist zrak je strup za pljuča, zato naj ti niti pozimi ne bo žal toplote, ki zbeži skozi odprto okno. Rajše sobe dobro prezračiš, potem pa jih šele zakuri. Posebno dobro in skrbno je treba zračiti sobe, v katerih prebiva ali spi več oseb. Vsaka izmed njih vdihava čisti zrak ter izdihava porabljeni, izprijeni zrak. Zato treba take sobe zjutraj dalje časa zračiti ter tudi zvečer preden ležejo ljudje spat, odpirati okna, bodisi poleti, bodisi pozimi.

Zrak je sestavljen iz kisika, dušika, pare in ogljenčeve kisline. Kisik rabita človek in žival za življenje, dušik in ogljenčevo kislino pa zopet izdihavata, da ju vsrkajo rastline, ki ju pretvarjajo v solnčni svetlobi v ogljenec in kisik. Skrbeti je torej treba, da dobimo v svoje stanovanje čim največ zraka, ki ima v sebi dovolj kisika in da odpravimo pline, ki nastajajo v sobah vsled izparivanja, potenja, kurjave in gnitja ter da očistimo zrak dima in prahu. Ako smo par ur v zaprti sobi, je ves zrak v njej porabljen in nadomestiti ga moramo z novim, čistim. Čim več oseb pa je v sobi, tem hitrejša se zrak okuži.

Ker je torej zrak, ki ga izdihavamo, okužen, je pač jako nezdravo, če spi več oseb v majhni sobi. Še bolj nezdravo pa je, če leže tiste osebe prav tesno skupaj, morda celo po dve in dve v eni postelji, ker uporabljajo druga od druge izprijeni v okuženi zrak. —

Najnevarnejši je pa človeku zrak, ki ga izpridi žerjavica. Zgodi se včasih, da ubogi in nevedni ljudje zvečer, preden grede spat, postavijo lonec z žerjavico v spalnico. Žerjavica zastrupi zrak, tako da omami speče ljudi in jih celo zaduši.

Če že ni zdravo, da spi mnogo oseb v eni izbi, je še tem škodljivejša, ako imajo ljudje v svojem stanovanju pse, mačke, kokoši ali celo teleta in druge živali. Mal hlevček se na kmetih kmalu in izlahka naredi. Če se torej dogaja, da imata kmetova družina in živina skupno stanovanje, je to navadno le dokaz velike malomarnosti in priča o velikanski zanikarnosti in nevednosti dotičnega gospodarja in gospodinje.

Sploh rešuje kmeta boleznin hiranja večinoma edinole to, da je ves dan na polju in v gozdu, torej na svežem zraku in si vedno iznova okrepcava zdravje ki si ga je pokvaril ponoči. Skoraj povsod na kmetih se sila boje zraka. Okenca pri hišah imajo mnogi prav majhna in še ta okenca so pozimi in celo poleti tesno zabita, ter napol pokrita z žaganjem ali s slamo. Zrak v takih hišah je seveda ostuden.

Zato ne morem dosti toplo poudarjati: k življenju je treba v prvi vrsti zraka, čistega, svežega ter nepokvarjenega zraka! Delajte pri svojih hišah široka in visoka okna sebi in svojcem v veliko korist!

Po mestih imajo nekatere gospodinje navado, da obešajo pred okna svoje spalnice težke in goste zastore ter polagajo po tleh debele in velike preproge. Vse to dela temo in zadržuje v sobi izprijeni zrak in prah. Zato naj bi zadoščale tudi v najlepši spalnici le majhne preproge pred posteljami, da človeku ni treba stopati na mrzla tla. Ob oknih pa naj bi viseli le beli ali sploh svetli, prosojni zastori, ki se dajo prati in ki prepuščajo v sobo zrak in svetlobo.

Drugih nasvetov glede hišne oprave se mi ne zdi potrebno staviti. Gospa ali kmetica — vsaka si pač uredi svoj dom kakor zna in more. Za obe pa velja isto. Nikari ne preko svojih razmer! — Boljše malo in skromno, pa tisto plačano! Res je lepo in prijetno stanovanje veliko vredno; toliko pa zopet ne, da bi se dalo samo od parade živeti in samo z razkošnostjo pridobiti si pri ljudeh spoštovanje in ugled. Kaj mi pomaga drago stanovanje, če moram pa sicer skoraj stradati in si ne morem privoščiti prav zaradi dragega pohištva in stanovanja prav nobenega priboljška? Ali ni samomorilsko, vzdrževati veliko in krasno stanovanje z razkošnim pohištvom, ako pa moram vedno in vedno skrbeti, kako bom izhajala za življenje in obleko z denarjem, ki ga imam na razpolago? Torej vse, kar je prav!

Glavna stvar je, da je stanovanje snažno in v lepem redu. Tla naj bodo vedno čista, pometena in pomita ali zbrisana. Pazi, da ti stein ne preprežejo pajki s pajčevino. Tudi muhe so silno nadležne in ostudne; vse oblezejo in vse pomažejo. Na kmetih, kjer je povsod živina v bližini, je pač težko ubraniti se jih. Toda če odpreš poleti zgodaj zjutraj vsa vrata in okna svojega stanovanja, da se prezračiš ter potem izženeš z vejo muhe in zatisneš do poldneva naoknice (polkne), bo tvoje stanovanje hladno in skoraj brez muh. Popoldne stori zopet tako.

Stene so po mestih poslikane ali tapecirane, na kmetih pa slikane ali kar samo pobeljene. Vsekakor mora biti stena znotraj z apnom pobeljena, najsibo potem hiša zidana ali pa lesena. V lesu in v špranjah med lesom se namreč radi skrivajo in rede mrčesi.

Da ne bodo stene gole, jih okraši z lepimi ali vsaj okusnimi podobami. Po nekaterih hišah lahko vidiš po stenah cele vrste podobic, med katerim je ena grša od druge. Tu vidiš razne svetnike in svetnice, ki pa so naslikane zanikarno in neokusno, da so te slike zanje pač največja žalitev, ne pa čast. Ali bi ne bilo pametnejše kupiti eno samo večjo in resnično lepo sliko n. pr. Marije ali Jožefa, kakor pa vso to navlako, ki spada na ogenj? Ni najlepša tista podoba, na kateri je največ barv, zlata in srebra. V tem oziru bi mogli našemu kmetu odpirati oči slovenski učitelji in duhovniki. — Seveda, dokler bo vladala po nekaterih naših javnih poslopih neokusnost in dokler bodo smeli za naše potrebe »slikati« različni nesposobni šušmarji in mazači, toliko časa tudi od kmeta ne moremo in ne smemo zahtevati, da bi imel v svoji bajti več okusa, kakor ga ima gospoda.

Več pa smemo v tem oziru zahtevati vsaj od meščanov. In tu nas boli srce, če stopimo v razkošno stanovanje, kjer je vse v preprogah, v baržunu, svili, zlatu, na stenah pa vidimo viseti cenene, naravnost škandalozne odtiske, šablonsko, z okorno roko izdelanih in marogastih slik. Za umetnost Slovenci pač še nimamo dovolj smisla. Za zabavo in uživanje ima Slovenec dovolj denarja, za umetniško sliko ga pa nima. Malo umetniških slik visi po slovenskih salonih, a še to, kar je v njih umetnosti, je navadno tuje. Pri nas najde pač vrednost navadno le to, kar ni slovansko. Naj je domače delo še tako izborno, še tako imenitno, ker je delo Slovenca, ni za nič! Zato žanjejo naši slikarji slavo in zaslužek le v tujini, doma pa preziranje.

Končno bi še pripomnila, da mora odločiti mati svojim otrokom za bivališče velik in svetel prostor. Otroci potrebujejo največ zraka in svetlobe, zato ker rastejo. Otroci so naš največji zaklad in njim moramo posvečati največ pozornosti.

Samo ob sebi se razume, da ni dopustno v stanovanju pomivati, prati, kuhati, stepati obleko in pohištvo ter sušiti perilo. Vse to dela stanovanje vlažno in umazano. Perilo naj se suši na vrtu, na hodniku, v veži ali k večjemu v kuhinji, kjer pa imej okno odprto.

Ako skrbiš za to, da ostane tvoje stanovanje vedno svetlo, zračno, suho, čisto in snažno, podaljšaš s tem zdravje sebi in svojcem ter utrjuješ srečo in zadovoljnost vsej svoji obitelji!

Minka Kastelčeva.

Narodna.

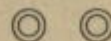
Prvo jutro Jela vstaja,
drobne ptičice napaja.

Drugo jutro vstala Jela,
rožne grede je oplela.

Tretje jutro več ni vstala,
mrtva v sobi je ležala.

Ptičke so ji pesmi pele,
sladko rože ji duhtele.

Ivo Zoran.

Kanut.

Črtica. Spisal Dragotin Blažič.

Kanut je bil srednjevelik, suh človek. Stanoval je v zgornjem delu mesta Zagreba, v bližini, kjer zaide cesta med zelene travnike in cvetoča polja. Del mesta, ali pravzaprav predmestje, v katerem je stanoval, mu ni ugajalo. Izprehajal se je s svojim »pufijem« rajši po mestnih parkih, kjer se njemu, kakor tudi njegovemu »pufiju« ni bilo bati hudobnih ljudi. Otroci tvorniških delavcev, cestnih pometačev, postopači njegovega okrožja, vsi so ga poznali in, ako so ga le ugledali, priletela je vanj gotovo surova psovka, ki ga pa ni tolikanj žalila in bolela, kot ubogega »pufija« ostri kamni, katere je metala nanj neusmiljena svojat. Zato je odhajal Kanut na vse jutro, ko je bilo še malo ljudi na ulici, ven v mestne parke, sedel na kak osamel prostor, kjer je bilo malo ljudi, in se grel v solncu. »Pufija« je izpustil z vrvice, da je prosto skakal po peščeni poti, stikal po kotih za že izglo-danimi kostmi, ali pa se igral s svojimi sovrstniki. — Tudi po manj obljudenih ulicah je Kanut rad hodil. Tedaj je navadno »pufija« privezal na vrvice, ker se je bal zamere. Ali trpinčil ga s tem ni. — Ne! pustil mu je vseeno prosto voljo: kamor je tekel njegov »pufi«, tja se je obrnil tudi on. Postajal je na cestnih oglih, kjer se je »pufi« rad ustavljal, tekal za njim, kadar se je podil s psi. Po ulicah pa, kjer se je gnetla vedno množica ljudi, Kanut sploh ni rad hodil. Ne le, da se je ljudi ogibal, tudi nevarnost je bila tam zanj kakor tudi za »pufija«. Kako lahko bi mu v gneči kdo iztrgal »pufija« iz rok, — ali pa stopil na njegove prste; kajti Kanut je hodil vedno bos. Samo ob sobotah, tedaj je oblekel čevlje, in to pa iz raznih vzrokov. Sobota je bila v Kanutovem življenju nekak dan vseh dni. Soboto ni videl ves dan »pufija«, to pa iz naslednjih vzrokov:

Kanut je bil jako skromen človek. Njegovo življenje ni bilo hrepenenje po dobrih rečeh — njegovo življenje je bilo otroško upanje; upal je pa Kanut mnogo, upal je včasih od četrтка na petek — njegova

prav ni zahtevala veliko. Ako je imel vsak dan kos kruha in malo prežganke, je bil zadovoljen. Tudi v nedeljo bi se bil zadovoljil s suhim kruhom in poleg bi pojedel kako tepko; več ni želel. Zase Kanut sploh ni ničesar želel, želel je za druge in to mu je nakopalo pozneje toliko gorja.

»Barbica v nedeljo vendar ne sme jesti sam kruh in piti češpljevo vodo!« si je mislil včasih Kanut. — »Imeti mora malo juhice«. Barbica je bila njegova žena, kajti tudi oženjen je bil Kanut. In žena njegova, Barbica, je izvir vse njegove ljubezni, vsega njegovega hrepenenja, vsega njegovega upanja. Zaradi nje bi bil rad bogat, imeniten gospod, da bi jo lahko popeljal v kočiji v njeno tolikanj ljubljeno domovino. In upal je, da bo gledala Barba zeleno Štajersko, morda še preden preteče teden . . . Barbica je bila njegova največja sreča, Barbica je bila izvir njegovega upanja . . .

Toda kje dobiti juhice? — Za suh kruh in češpljevo vodo je zaslužila Barbica s tem, da je zbirala za svoje sosede po mestu pomive, nabirala kosti in stare cunje ter jih za par krajcarjev prodala trgovcu. Ali za meso ni mogla zaslužiti; meso je drago, kaj bi s par krajcarji!?

Sobota je bila torej tisti dan, ko je Kanut oblekel čevlje, si počesal nekoliko razmršene lase ter privezal »pufija« za nogo velike javorjeve mize, kjer ga je prepustil mili usodi. Soboto se je napotil proti mestni hiši, kjer so ga zapisali v neko veliko, umazano knjigo; dobil je veliko brezovo metlo ter leseno samokolnico. — To samokolnico je vozil ves dan po mestu in pobiral cestno blato. Zvečer pa je dobil za ta svoj trud šest dvajsetic. Ni jih bil posebno vesel; denar mu je v obče mrzel. Za teh šest dvajsetic je kupil mesa in še kak drug priboljšek za Barbico.

Kanut ni bil ponosen na ta svoj sobotni posel; pa tudi sramoval se ga ni. Navadil se ga je sčasoma popolnoma. Sobota je bila nekaka izpremema v njegovem življenju. Oprezno, s sklonjeno glavo je bril z brezovo metlo po kamenitem tlaku ter se ni ozrl niti na levo, ni na desno. Le včasih je pogledal po bogato opravljenih, izložbenih oknih; pri tem pa niti najmanje ni mislil nase, misli so mu uhajale od svilenih glavnih robcev na Barbico. »Kako bi ji pristojal«, si je mislil, »toda predrag je . . .« Ako so prihajali mimo njega gospodje v visokih klobukih in v dopetnih suknjah, je pogledal semtertja kakega v vrsti: samo otroško upanje. Saj morajo priti boljši, lepši časi! . . . Mirno je prijel ob takih prilikah za samokolnico in zapeljal eno postajo dalje.

Ako je zopet kje drugje videl lepe, bogato oblečene dame, je vedno zopet mislil na Barbico. Tudi ona je bila nekaj lepša, mlada: Tedaj, ko jo je spoznal . . .

Gladka so bila njena lica in topli njeni poljubi! — Govorila je lepo o svoji domovini, zeleni Štajerski

ter obečala Kanutu, da ga popelje enkrat tja. V duhu je videl tedaj Kanut vinorodne gorice štajerske, zelene travnike in temne lesove . . . Kratka krilca je nosila tedaj Barba, židane rute in rudeče nogavice. In sedaj . . .? »Ljudje, hudobni ljudje so naju uničili! Ne privoščijo nama, da bi lepo živela!«

»Ali ne bi Barbici sedaj več pristojala kratka krilca?« se je vpraševal včasih Kanut, kadar je gledal bogato oblečene dame. »In kako dobrega srca je moja Barbica! — Kupim ji gotovo enkrat svilen robec in naj me stane tudi . . . par desetice!«

In dobrega srca pa je bila tudi njegova Barbica! Nikdar mu ni rekla ni žal besedice, ako se je izprehajal cele dneve po parkih in zapuščenih ulicah. Obratno! — Vedno ga je opomnila, ako je pozabil vtakniti v žep košček kruha, ki mu je bil živež za ves dan. In zvečer? Gotovo mu je prihranila malo češpljeve vode, ali pa prežgane juhe, katero je dobila kje pri revnih sosedih. In kako je verovala Kanutu, kadar ji je pravil o nekem dnevu, ki gotovo pride in v katerem jo popelje v njeno domovino . . .

Kakor v Boga, tako je verovala Barba v Kanutova prorokovanja. Kanut pa jej je tudi vračal ljubezen in zaupanje. Kar je želel, kar je upal, vse je bilo namenjeno Barbici. Barbici je posvetil že davno tisti veliki dan, katerega je pričakoval. Imel pa je Kanut tudi mehko srce! Ne le, da je bilo ljubeče in upajoče, tudi mehko je bilo. Ni preneslo nobene krivice, nobene sramote, in to mu je bilo v pogubo . . .

Ali prišlo je, kar je moralo priti! V Kanutovem srcu se je vzbudilo nekaj; nekaj kakor odpor, nevolja, nekaka žeja, mogoče po žganju, ali pa po vodi; mogoče tudi po nedolžnem mleku . . . Kdo ve? Kanut ni bil več zadovoljen z golimi otroškimi nadami, hotel je višje, prijeto je hotel reč z vrha . . . In prišlo je potem to, česar njegovo mehko srce ni moglo prenesti . . .

* * *

»Kraljevo!«

O ti čas pečenih janjcev, ocvrtih piščet in presojenih pečenk! O ti čas belih kruhov, črne turške kave, ponarejenega vina in sparjenega piva!

Kateremu Zagrebčanu ne vztrepeta srce ob tvojih klicih?! Mimo katerega srca si šlo brez posebnih vtisov? — Tudi do Kanutovega srca je prodril močni klic: »Kraljevo!« Prodril mu je do srca, ali pot v srce samo mu je ostala zaprta. Bilo je pa tedaj »Kraljevo« ravno na soboto. Dasi je bil ta dan velik praznik, vendar se je odpovedal Kanut vsakdanjim slastem in je vozil samokolnico po mestu.

Vroč dan je bil. Solnce je vzhajalo tisti dan s krvavim žarom. Kanut je gledal tisto krvavo črto na obzorju in hudo mu je bilo pri srci. Hitro se je povzpelo izza nedogledne pustinje, potem pa je viselo kakor pribito na nebo in žgalo neusmiljeno. Kanuta so

pekli solnčni žarki v obraz, ali ni se dosti zmenil za nje. Misli so mu bile druge: bilo je to namreč takrat, ko se je v njegovem srcu vzbudilo nekaj posebnega.

Hitreje je mahal z brezovo metlo in pogosteje se je obračal okoli sebe. Z neko nevoljo je gledal na gospode v visokih klobukih in dame v šumečih krilih.

»Zvečer pojdem doli na »Sejmišče«, si je delal. »Čemu bi neki čakal, čemu?« In zopet je začutil nekako žejo!

»Kupim jej lep svilen robec! — naj me stane tudi polovico zaslužka, kupim jej ga pa le! — Človek bi lahko čakal in čakal... Potem pa pojdeva v najobljudenejši park, sedeva na klop in ljudje naju bodo gledali... Prišli bodo mimo mogoče sosedje in gledali naju bodo s spoštovanjem. Za stolovo nogo pa privežem »pufija« in sedel bo poleg naju!« Tako si je govoril Kanut v večjih, ali manjših presledkih ter zbiral potrpežljivo cestno blato. Ni čutil solnčnih žarkov, ki so žgali, kakor bi rezal z ostrimi sabljami.

Odnehala je nekoliko vročina; solnce se je bližalo zatonu. Kanut je imel v žepu šest dvajsetic in bližal se je »Sejmišču«. Že pri prvem šotoru so mu obstale oči na lepem, polsvilenem robcu. Pristopil je ter vprašal, koliko velja.

»Petinosemdeset krajcarjev!« mu je bil odgovor.

»Petinosemdeset krajcarjev, petinosemdeset krajcarjev!« šumelo mu je po ušesih. Šel je enkrat preko »Sejmišča«.

»Sveža pečenka!« je vpil tam zamazan Hrvat ter basal v usta tabak.

»Ravno sedaj pečen janjec!« je vpila na drugem koncu stara ženščina ter vihtela na kolu skoraj še kravega janjca.

»Svež sir, dober sir!« vpil je tam nekje neki jud.

»Kava, turška kava iz carigrajske kavarne!« se je slišal glas iz množice.

Kanut vseh teh glasov ni čul, po glavi mu je rojilo in šumelo kot v kakem panju: »petinosemdeset, petinosemdeset...!«

Prehobil je bil že precejšnjo vrsto šatorov in sedaj je zavil med kolibe, kjer so točili vino. Ni ga mikalo gledati brhka dekleta, ki so se vrtela ob čudovitih disakordih kmetiških godcev; vedno bi se spominjal nekdanje Barbice in danes si celo ni hotel težiti srca. — V misli zatopljen je zadel ob slepca, ki je sedel sredi gnječe in prosil milodara Kanutu se je zasmilil v srce in podaril mu je krajcar. Rad bi mu dal več, ali robec, robec, ta bo požrl!... Dvakrat je že prehobil prostor med kolibami, zrl v množico, ki se je tu gnetla in kričala, da je odmevalo do neba.

Solnce je zašlo. Polagoma se je prikradel večerni mrak ter objel mesto. Kanut se je vrnil od vinskih kolib med šotore, kjer so imeli kramarji razpostavljeno svoje blago. Zopet ga je zbudel v oči svileni robec. Pristopil je ter zopet vprašal, koliko velja.

»Petinosemdeset!« je bil zopet odgovor.

»Petinosemdeset, petinosemdeset«, je govoril Kanut kakor v spanju. »Bi, ali ne?...« — Ah, kako bo vesela!...«

Kanut je stopil v teman kot, sezul čevlje in izvlekel izpod platnene podvlake, kjer je imel denar spravljen, petinosemdeset krajcarjev. Potem je stopil še enkrat k šotoru, potegnil z vrvice, kjer so visele razstavljene reči, napol svilen robec in vprašal še enkrat: »Koliko bo ta?« Kramarju se je čudno zdelo, čemu bo človeku, kakor je Kanut, svilen robec. »To je eden tistih, ki ne razločujejo dobro svojega od tujega«, si je mislil v življenju že velikokrat varovani kramar. »Čakaj, tebe poplačam! — in že tretjič mi je tu!«

Kramar se na Kanutovo vprašanje ni odzval.

Kanut je vprašal drugič; — kramar se je sklonil ter nekaj iskal za zabojem.

Tedaj pa se je zbudil v Kanutu zli duh. Dejal mu je: »Petinosemdeset — petinosemdeset! to je denar, to je mnogo; nad pol dneva si se trudil. Bodi pameten! Kramar te ne vidi — — — — —«

Kramar je planil pokonci, zgrabil kolec, ki je na tleh ležal in je zavpil: »Ti si torej tisti, čakaj!«

Tepel ga je po obrazu, hrbtu in trebuhu, dokler se ni Kanut zgrudil na tla. Po vseh štirih je lezel Kanut za šotor, kjer je obležal v krvi. Prišli so mimo ljudje, kazali nanj s prstom in govorili: »Glejte, resnično, to je tisti!«

Globoko po zemlji so že legale nočne sence, skrivnostni mir je vladal vsenaokoli, samo iz daljave sem se je čulo pijano vpitje razuzdane množice...

Črnogorke.

»Veliko boš trpela in možu boš v strahu«. Malokje se uresničujejo te svetopisemske besede tako bridko, tako do pičice, kakor pri ženah v mali slovanski državi Črnigori. Črnogorka — kmetica in mala meščanka — je prava sužnja svojega moža in svojih otrok. Tu še ni niti sledu kake enakopravnosti med možem in ženo. Mož je gospodar v hiši, žena pa je njegova ponižna dekla. Tako je bilo od nekdanj in tako ostane bržčas še dolgo, kajti priprosti Črnogorci neradi opuščajo svoje šege in navade. Saj je najti tudi v Črnigori posamezne može, ki ljubijo in tudi spoštujejo in cenijo svoje soproge, toda Bog ne daj, pokazati svojo udanost napram ženi, svoja čustva sosedom! Posmehovali bi se mu drugi ter kazali s prstom za njim. Iz strahu pred javnim mnenjem je torej tudi posamezni Črnogorec hladan in oster napram

Črnogorska kneginja Milena.

svoji ženi, kakor so hladni vsi Črnogorci sploh. Posledica tega je seveda, da tudi Črnogorka ne gleda svojega moža z očmi pristrčne ljubezni, nego z očmi strahu; tudi mu ni toliko zvesta vsled prave kreposti in udanosti, marveč bolj iz strahu pred kaznijo.

Črnogorka pa je vendarle dobra mati, ki skrbno čuva svoje otroke in dela zanje dan in noč. Kot vrla domoljubka vliiva Črnogorka že malim otročičkom v srca ljubezen do uboge, a slavne domovine, prepeva jim junaške pesmi ter pripoveduje o svojih hrabrih junaških pradedih. Dečke uči sovražiti in preganjati sovražnika ter maščevati deda, očeta, brata, ki je padel pod turškim handžarjem v boju za domovino.

Tako so možje Črnogorci le bolj bojevniki, branitelji svoje domovine, politiki, kvečjemu trgovci in vozniki, za ostale posle pa imajo malo smisla. Vzrok temu je seveda, da ostane vse, tudi najhujše delo — ženi. Žena črnogorska obdeluje sama polje, oskrbuje hišo, šiva, veze, plete, prede in tke, žena končno opravlja živino in prenaša navadno na svojem hrbtu najtežja bremena. Dà, vse, kar Črnagora vvaža in izvaža, prenese Črnogorka na svojih ledjih po nepristopnih, strmih črnogorskih potih.

Razumljivo je potem, da se po naravi izredno lepe in stasite Črnogorke nenavadno hitro postarajo in uvenejo. Prenaporno delo že mladim deklicam naguba lice ter jim čestokrat skrivi hrbet. Gospodarjeva samolastnost, trpinska in podrejena uloga, ki jo igra Črnogorka v rodbini, pa podaja vsemu njenemu bitju nekaj otožnega, plašnega, suženjskega. Bodisi na paši, kjer Črnogorke marljivo predejo na ročno vreteno, pri delu na polju ali skrivljene pod težkimi tovari, vedno

zro Črnogorke na svoje delo ali k tlom ter se niti malo ne brigajo za svet okoli sebe ter za tujce, ki prihajajo čestokrat v deželo... Kakor so svobodni sini svobodne Črnogore samozavestni, ponosni v svoji hoji in v govoru ter krasni v svoji narodni noši, prav tako so marljive hčerke črnogorske plahe in pretirano ponižne. To kaže tudi njih obleka, ki je zlasti pri omoženih in starejših ženah navadno priprosta, temna in skoraj siromašna. Dragega nakita ne najdeš pri Črnogorki. Ob nedeljah nosijo Črnogorke čez navadno obleko bel volnen plašč brez rokavov. Prsi so zakrite le s srajco. Glavo si pokrivajo omožene ženske s črnim robcem, ki visi po ramah, dekleta pa s čepico.

Vpliv sosednjih mohamedanskih razmer se je ohranil do danes v črnogorskem zakonskem življenju ter v hišnem gospodarstvu. Zato pa je vsekakor potrebno, da se tudi v Črnigori preuredi rodbinsko življenje ter da tudi žena preneha biti sužnja, tovarno živinče. Saj je le tam mogoč napredek, kjer se obiteljsko življenje lepo razvija.

Veseli nas, da je zavel v zadnjih letih tudi v malo kneževino črnogorsko duh novega časa, kajti zdi se, da se tudi v Črnigori že tuptam vsaj po mestih žena bolj uvažuje, kakor se je to godilo do nedavna. Vzrok temu koristnemu preobratu so v prvi vrsti šole, katerih je tudi v Črnigori vedno več, ter vpliv zunanjega sveta, ki prihaja v kneževino.

Središče Črnogore je seveda Cetinje, stolica kneza Nikole in njegove obitelji. Tu najdemo modernejšie žene in dekleta, ki so se emancipirale suženjstva.

Temu modernejšemu ženstvu na čelu pa stoji vladarjeva soproga, kneginja Milena, vzor gospodinje in matere, ki je tudi enako dobra mati vsemu narodu, o čemer priča gorka ljubezen, s kakršno govori o njej vsaka Črnogorka in vsak Črnogorec. To tembolj, ker je kneginja Milena domačinka, hči velikega vojvode Petra Vukotiča iz Čeva.

Ponos kneževske rodbine in vsega črnogorskega naroda so telesno in duševno krepki potomci kneza Nikole in kneginje Milene. Najstarejša hči Zorka bi bila danes srbska kraljica, da je ni ugrabila kruta smrt. Dve hčerki, Milica in Stana, sta soprogi ruskih velikih knezov, bratov Petra in Nikolaja Nikolajeviča. Princezinja Jelena je italijanska kraljica, pesnikinja in slikarica. Pri starših pa sta še princezinja Ksenija in Vera. Prestolonaslednik Danilo je poročen s princezino Juto Meklenburško-Streliško, princ Mirko ima za ženo hčer uglednega srbskega polkovnika Kostantinoviča. Najmlajši sin Peter pa študira na vseučilišču v Heidelbergu.

Kneginja Milena je tudi častna ravnateljica višje dekliške šole na Cetinju, ki jo je ustanovila l. 1870. ruska carica Marija Aleksandrovna, a jo vzdržuje vsakratna ruska carica. Ta šola, ki je izborna urejena in ki jej na vsem slovanskem jugu ni enake, se splošno nazivlje »ruski inštitut«. Poučuje se v njej izvečine

srbski, ruski, francoski in nekoliko nemški. Višjo dekliško šolo posečajo premožnejše deklice iz vseh slovanskih dežel. Izmed Slovenk je zavod posečala hčerka ljubljanskega zdravnika dr. L. Jenka, gospica dr. Jelena Jenko.

V zadnjem času so pisali listi, da je kneginja Milena težko bolna; bila je res pri slovečih zdravnikih v Rimu, tako da se je kmalu vrnila zopet v Cetinje.

Ker je dobila Črnagora lani ustavo, svoj državni zbor ter svobodo tiska, je pričakovati, da se bode društveno in kulturno življenje poslej nagleje in svobodneje razvijalo ter da s tem že v kratkem tudi Črnogorkam zasije solnce boljših in lepših dni.

Iz ženskega sveta.

Sestanek slovenskega in češkega ženstva v Pragi. Uprav velikanske so priprave, ki jih delajo gostoljubni Čehi za čim najlepši sprejem mnogoštevilnih gostov o priliki vsesokolskega zleta v Pragi, ki se vrši od 28. junija — 2. julija t. l. Pa tudi ljubeznivo češko ženstvo namerava prav lepo sprejeti sestre Slovenke ter jim razkazati vse znamenitosti zlate Prage, zlasti pa vse pridobitve, ki so si jih priborile Čehinje tekom zadnjih desetletij. Videle bomo razne ženske zavode, ženska društva, ženske liste, knjige i. dr. Spoznale bomo, kaj premorejo železna ženska volja, vztrajno delo, nesebično ter goreče rodoljubje. Slovenke se pojdemo učiti k Čehinjama! In zato je največje važnosti, da se udeleži češko-slovenskega ženskega sestanka kolikor možno veliko število Slovenk. Doslej so se zglasile zavedne Slovenke iz Ljubljane, z Goriškega, Primorskega, z Gorenjskega, Dolenjskega, iz Gradca, iz Trsta, iz Opatije, Ilirske Bistrice in od drugod. Vsega skupaj bo najmanj 50 Slovenk iz vseh krajev slovenskih dežel. Udeleženke vsesokolskega zleta opozarjamo zlasti na knjigo Jos. Lavtizarja: Pri severnih Slovanih; za l. 1906 izdala »Družba sv. Mohorja«; tu dobe natančen popis Prage in Češke sploh.

Čehinje žele, da bi se pokazale Slovenke v narodni noši. Zato prosi odbor »Splošnega slovenskega ženskega društva«, naj si udeleženke kolikor možno preskrbe lepe in pravilne narodne noše (bodisi že kranjske, ali belokranjske ali primorske; samo slovenske, narodne morajo biti), da pokažemo Čehom prelepo in slikovito opravo svojih prababic. Tudi Čehinje, zlasti Moravanke, Poljakinje in druge Slovanke nastopijo v narodnih nošah. Razume se, da ne bomo potovale v narodnih nošah, nego si jih vzamemo seboj.

Slovenke v Pragi. Kakor je sedaj določeno, se odpeljemo skupno s Sokoli 27. junija ob 6. zvečer in se pripeljemo v Prago dne 28. popoldne. Stanovanja zvedo udeleženke popoti od zastopnic odbora »Splošnega sloven. ženskega društva«, ki bode tudi skrbel, da dobi slovensko ženstvo skupne kupeje. Udeleženke dobe znake »Splošnega slov. ženskega društva«.

Italijanke in ženska volilna pravica. Tudi v Italiji se je začel že pred meseci živahen boj za žensko vol. pravico. Ta boj je našel živo zanimanje tudi v državnem zboru, kamor je došla peticija, ki je zahtevala za ženske volilno pravico. Seveda je bilo mnogo poslancev proti tej zahtevi, bilo je pa tudi mnogo braniteljev naprednega ženstva in ti so odločno zahtevali, naj zbor sprejme peticijo. Kot prvi govornik se je oglasil republikanec Mirabello, ki je poudarjal, da ženske nikakor nimajo manjših duševnih sposobnosti kot moški. Kot dokaz za to je navedel Mirabello velike italijanske umetnice srednjega veka, zatem žene velike revolucije, ki so prelivale kri za narodovo svobodo. Ta govor je bil sprejet z ene strani z odobravanjem, z druge z glasnimi protesti. — Nato se je glasilo finančni minister Lucati. Naglašal je, da so ženske pred postankom kraljevine Italije v Lombardiji, Toskani in Veneciji imele volilno pravico ter so jo izvrševale z največjim uspehom. — Znameniti državnik Mingeti, Peruci i. dr. so odkriti prijatelji žen. vol. pravice in nikakor ni treba misliti, da bo morda sodelovanje žen v državnem zboru na škodo Italiji. Tudi markiz Luciferc je govoril za žen. vol. pravico. Proti njej pa se je oglasil ministrski predsednik Gioliti, češ da bi imela žen. volilna pravica slabe posledice. Vendar je rekel, da treba izročiti to vprašanje ministrstvu notranjih poslov v preudarek.

Slovenkam!

Svet napreduje od dne do dne. In tudi ženstvo zavzema danes v življenju vse drugačne stališče kot ga je zavzemalo n. pr. pred 100 leti. Dandanes se hoče že tudi najpriprostejša ženska kolikor toliko izobraziti, hoče čitati, da poizve, kaj se godi po svetu. Vse drugačen ugled ima ženska, ki živi potom časopisja in knjig s svetom v ozki zvezi, ker je tako boljše poučena v gospodinjskih stvareh, o vzgojnih vprašanjih ter o društvenem življenju sploh. Taka ženska se lahko povsod pokaže, povsod jo upoštevajo in cenijo ter prosijo njenega sveta in njene pomoči. Ženska pa, ki zna komaj čitati in pisati ter so jej po dovršeni ljudski šoli knjige in časniki deveta briga, taka ženska dandanes težko izhaja v svetu.

Toda izobrazba je draga. Knjige in časopisje velja drag denar. Tem zadovoljnejše moramo biti Slovenke, da imamo dober slovenski ženski list, ki ga dobi lahko vsaka Slovenka takorekoč zastonj. »Slovenska Gospodinja« je tako razširjena, da jo poznajo danes,

OGLASNIK

ko izhaja 3. leto, že v vsaki najmanjši vasi. Pa ne le, da je vsebina lista poučljiva in zanimiva, najboljše je to, da za »Slovensko Gospodinja« ni treba plačati nikake naročnine, nego dobe odjemalke izdelkov I. jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani list popolnoma brezplačno. Vsaka Slovenka torej, ki kupuje »Zvezdno cikorijo«, si je hkratu s to tudi že kupila edini slovenski ženski list »Slovensko Gospodinja«. Treba le, da zbira one listke z znamko »zvezda s polmescem«, ki so pod pokrovcem vsake škatljice »Zvezdne cikorije« ter pošlje te listke I. jugoslovanski tovarni kavinih surogatov v Ljubljani. Ako je storila to, se je s tem naročila na »Slovensko Gospodinja«.

Slovenke, uporabljajte domač slovenski izdelek in podpirajte s tem »Slovensko Gospodinja«! Pridobite jej toliko naročnic, da se bo lahko še bolj izpopolnila in razširila!

One Slovenke, ki niso samostojne gospodinjice, n. pr. gospodične učiteljice, poštnice in druge uradnice ter sploh vse one, ki ne kuhajo doma in torej ne morejo rabiti »Zvezdne cikorije«, pa lahko naroče »Slov. Gosp.« pri g. A. Slatnarju v Kamniku. Naročnina 3 K na leto.

Maggi jeva **zabela**

Dobiti je v vseh trgovinah z delikatesami in kolonialnim blagom kakor tudi v drogerijah

izboljša okus raznih juh, omak itd.

Vir zdravja 50 brezalkoholne pijače

med katerimi so neprekosljive tiste ki naredo z Maršner-jevimi

šumečimi limonadnimi bonboni

Edino pristno, če ima to varst. znamko. (z malinovim, citronim, jagodnim in prvenčevim okusom) izvrstno

šumečo limonado.

Vsako leto se jih porabi več kakor 40 milijonov kosov.

Edina izdelovalnica: Prva Češka doln. družba orient. tovarn za sladkornine in čokolado

Kralj. Vinohradi prej A. Maršner

Zakonito zavarovano.

Vsako ponarejanje kaznjivo.

Edino pravi je le Thierry-jev balzam

z zeleno znamko z nuno. 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.—

Thierry-jevo centifolijsko mazilo

za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe itd. 2 lončka K 3.60. Razpošilja le proti predplači ali po povzetju.

Obe ti dve domači sredstvi sta kot najboljši splošno znani in svetovno slavni.

Naročila je nasloviti na

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogiški Slatini.

Dobiva se skoro v vseh lekarnah. Brošure s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franko.

Moški in ženski čevlji
od gl. 2'90 naprej. — Prave ruske
šaloše, šamaše, mazilo za čevlje itd.

Josipina Herrisch
zastopnica Mödlinške tovarne za čevlje
v Ljubljani, Špitalske ulice štef. 9.

Ustanovljeno 1804.

IGNAC FOCK

tovarna mila
in maščobnih izdelkov v Kranju
priporoča kemično čista mila vseh vrst.

Štedilno „Orlovo“ milo tekmuje prav uspešno z vsakim tujim proizvodom.

Znamka enoglavi orel in ime Fock.

Novo rastlinsko mazilo za prsi

Najnovejša iznajdba iz prirodnin. Trdnota, razvitek in obnovitev nedrij. Bučnost prsij. Rabi se samo **zunajno**. Zdravniško preizkušeno. Cena lončku z navodilom 3 K in 5 K, poštnina 70 v. Moje lepotno mazilo lilija da koži mladostno svežost, pomaga gotovo proti pegam in nečisti koži. Cena lončku K 1, milo 70 vin., puder K 1. Prodaja in razpošilja gospa **Katarina Menzel, Dunaj, XVIII., Schulgasse 3. I nadstr. 22.**

